

УДК 796.072.4.322

Віктор ЗГОБА, Володимир ЛЕВКІВ**Динаміка показників
професійної підготовленості суддів у гандболі***Львівський державний університет фізичної культури
(м. Львів)*

Анотація. Розглянуто методику оцінювання професійної підготовленості суддів у гандболі. Визначено вікові особливості формування суддівського корпусу в українському гандболі.

Ключові слова: професійна підготовленість, судді, фізична підготовленість.

Постановка проблеми. Тенденції розвитку спорту вищих досягнень впродовж останнього десятиліття вимагають від усіх суб'єктів змагального процесу підвищення рівня їх професіоналізму, що є запорукою видоцності змагань та передумовою підвищення їх комерційної значущості. Враховуючи зазначені тенденції, Міжнародна федерація гандболу у 2004 і 2008 роках внесла суттєві зміни у правила змагань з гандболу, які спричинили підвищення інтенсивності ігрової діяльності спортсменів. Як наслідок, збільшилася інтенсивність професійної діяльності суддів з гандболу, підвищилися вимоги до їх фізичної підготовленості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фізична підготовка є невід'ємною складовою підготовки суддів з різних ігрових видів спорту, що передбачають активну протидію суперників у спільному ігровому просторі [1, 2]. Для оцінки рівня фізичної підготовленості суддів у гандболі, баскетболі і футболі застосовуються різні тестові випробування і різні шкали оцінювання результатів. Спільним є підхід до системи контролю фізичної підготовленості суддів, а саме – відображення у тестових випробуваннях особливостей рухової активності суддів під час гри [1, 4, 5]. На попередніх етапах нашого дослідження висвітлено особливості рухової активності суддів з гандболу під час гри та обґрунтовано, розроблено і впроваджену мето-

дику контролю за їх фізичною підготовленістю [3]. У цьому науковому повідомленні проаналізовано динаміку показників професійної підготовленості суддів у гандболі.

Виклад основного матеріалу. Метою дослідження є удосконалення показників професійної підготовленості суддів з гандболу шляхом підвищення рівня їх фізичної підготовленості. Для вирішення завдань застосовано такі методи дослідження: методи теоретичного рівня пізнання (аналіз, синтез, порівняння), педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Дослідження проводилися з 2008 року до 2014 року. Тестування рівня професійної та фізичної підготовленості проводилося у 2008, 2011 і 2014 роках під час всеукраїнських суддівських семінарів. У дослідженнях взяли участь 135 суддів міжнародної, національної та першої категорій. Фізична підготовленість суддів визначалася за трьома тестовими випробуваннями, а саме: біг з високого старту на 30 м з максимальною швидкістю; комбінований біг по майданчику 110 м зі зміною напрямку руху із постійним візуальним контролем за об'єктом; човниковий біг на відстань 20 м впродовж 10 хв із поступовим збільшенням швидкості руху від 5 до 10 км/год. Професійна підготовленість визначалася за показниками оцінки професійної діяльності суддів під час гри (середня оцінка за сезон), результатами тестування рівня знань з правил змагань і тестування вміння приймати правильне рішення в різних ігрових ситуаціях.

На підставі отриманих результатів виявлено таке:

- за показниками фізичної підготовленості суддів з гандболу виявлено стійку тенденцію до вірогідного збільшення рівня їх фізичної підготовленості;
- за показниками тестового опитування суддів з гандболу, це виявлено вірогідної різниці у рівні їх знань з правил змагань;
- за показниками тестового опитування суддів з гандболу, це виявлено вірогідної різниці у рівні їх вміння приймати правильне рішення в різних ігрових ситуаціях;
- за показниками оцінки професійної діяльності суддів з гандболу під час гри виявлено стійку тенденцію до вірогідного збільшення рівня їх професійної підготовленості;

- підвищення рівня професійної підготовленості суддів з гандболу слід пов'язати з підвищенням рівня їх фізичної підготовленості;
- розроблена і впроваджена методика контролю фізичної підготовленості суддів з гандболу має позитивний вплив на підвищення рівня фізичної підготовленості суддів з гандболу і, як наслідок, на підвищення рівня їх професійної підготовленості.

Отримані результати слід пов'язати із зміною контингенту суддів, які обслуговують матчі в полі. Зокрема, значно збільшилася (на 38,7%) кількість суддів віком від 20 до 30 років і зменшилася (на 53,2%) кількість суддів старших за 40 років. Аналіз показав, що багато суддів старших за 40 років і всі судді старші за 50 років перестали працювати судьями в полі, а почали працювати технічними делегатами. Також збільшилася (на 11,4%) кількість суддів віком від 40 до 49 років, що пов'язано з переходом до цієї групи багатьох суддів, які раніше були в попередній віковій групі. Збільшення кількості суддів у двох перших вікових групах пов'язано із залученням до суддівства змагань чемпіонату України з гандболу молодих суддів, які раніше судили змагання регіонального рівня та всеукраїнські змагання серед дітей і молоді. Омолодження суддівського корпусу слід пов'язати із розробленою і впровадженою нами методикою контролю фізичної підготовленості суддів з гандболу, яка передбачає збільшення вимог до фізичної підготовленості суддів. Отримані результати педагогічного експерименту вказують на ефективність розробленої методики оцінювання фізичної підготовленості суддів з гандболу.

Висновок. Розроблена і впроваджена методики оцінювання фізичної підготовленості суддів з гандболу позитивно впливала на підвищення рівня їх фізичної підготовленості, що спричинило підвищення рівня професійної підготовленості суддів з гандболу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдула А. Б. Удосконалення фізичної підготовки футбольних арбітрів різної кваліфікації : автореф. дис. ... канд. паук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / А. Б. Абдула ; Харківська ДАФК. – Харків, 2011. – 20 с.
2. Будогосский А. Д. Организационно-педагогические аспекты построения процесса профессиональной подготовки футбольных

арбитров начальной категории / Будогосский Андрей Дмитриевич // автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.08 „Теория и методика профессионального образования”. – Москва, 2008. – 22 с.

3. Згоба В. Л. Обґрунтування тестових випробувань для контролю фізичної підготовленості суддів у гандболі / В. Л. Згоба, В. І. Левків // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних ігор : V Всеукр. наук.-практ. конф. : [зб. наук. ст.]. – Львів, 2007. – С. 36–39.

4. Нормативы по физической подготовке спортивных судей в виде спорта гандбол (Таблица № 3) / Приложение 3 к Приказу Росспорта от «17» марта 2008 г. № 0126. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.bmsi.ru/_uf/files/minstm/handball_judges.xls

5. Нормативы по физической подготовке спортивных судей в виде спорта баскетбол (Таблица № 3) / Приложение 3 к Приказу Росспорта от «17» марта 2008 г. № 0126. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fbp.ru/bns/docs/refkat/kvaltreb.xls>